

УДК 373.2.091.33-027.22:[796:614] (045) (477.82)
DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.4.9>

К. Л. КРУТІЙ

*доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти,
Маріупольський державний університет, м. Київ, Україна
Електронна пошта: k.krutii@mdu.in.ua
<https://orcid.org/0000-0001-5001-2331>*

І. С. ДЕСНОВА

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практичної психології,
Маріупольський державний університет, м. Київ, Україна
Електронна пошта: i.desnova@mdu.in.ua
<https://orcid.org/0000-0001-5130-079X>*

М. І. ЗАМЕЛЮК

*кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти,
Комуніальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: mzatelyuk@lpc.ukr.education
<http://orcid.org/0000-0001-6352-7908>*

ОСОБЛИВОСТІ РИЗИКОВАНИХ ІГОР У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглянуто деякі види ризикованих ігор (гра на великій висоті; гра на великій швидкості; гра з небезпечними інструментами; ігри на близькій відстані від небезпечних елементів; веселі ігри та ігри, в яких діти можуть зникнути або загубитися). Залучення у цих категоріях ризикованої гри має багато користі для дітей: вибір, контроль, прийняття рішень, почуття досягнення разом із здатністю оцінювати ризик і вирішувати проблеми, справлятися з проблемами або долати їх. Розвиток цих навичок є підґрунтям до позитивного фізичного та психічного здоров'я. Гра визначається як основний інструмент дитини для вивчення світу, довкілля, її міжособистісні та фізичні стосунки, а також самосвідомість. Окреслено особливості понять «ризик», «небезпека». Участь у ризикованих іграх дає дітям можливість отримати доступ до ризиків та керувати ситуаціями. Ризикована гра – це можливість розширити свої можливості та набути життєвих навичок. Успіх та невдача мотивують дітей спробувати ще раз.

Проаналізовано значення впливу зовнішнього простору на гру дітей, дозволяючи певні типи ігор або дій. Діти, які грають в ігри в закритому просторі або під наглядом дорослих мають менше контактів із природою, менше досвіду своїх повсякденних життєвих навичок.

Метою цього дослідження було визначення ставлення батьків до ризикованих ігор. Здійсненне опитування здебільшого валідованих шкал і стандартизованих запитань відповідало вибірці батьків закладів дошкільної освіти № 5 та 7 м. Луцька Волинської області та доведенню, як вибірка батьків сприймає ризик в ігровій поведінці дітей, у тому числі самостійне пересування дітей, а також рівень ризикованості ігрової діяльності, яку вони дозволяли. Ми виявили, що батьки в середньому позитивно оцінюють переваги ризику для дітей в ігровій діяльності. Спілкування з природою просто неба є важливим для здоров'я, а тому дітям слід дозволяти грати в ігри, і вони мають самі відчувати ризики.

Ключові слова: гра просто неба, ігрова діяльність, категорії ризикованих ігор, безпека, неструктурована гра, ризик, ризикована гра, фізична активність.

Поставлення проблеми. Хоча переваги гри було задокументовано впродовж деякого часу, цінність гри полягає у життєво важливому сенсі для здорового емоційного, соціального та інтелектуального розвитку дитини. Є вагомні докази того, що всі типи гри сприяють формуванню

в дитини самооцінки, регуляції поведінки, емоційному вираженню, когнітивним та моторним навичкам, стійкості, психічним гараздам.

У статті 31 Конвенції ООН «Про права дитини», яку ратифіковано Україною в 1997 році; Генеральному коментарі № 17 до

статті 31 (2013 рік) Комітет ООН розтлумачує та надає державні орієнтири щодо права дитини на відпочинок, дозвілля, гру, розважальні заходи, культурне життя та мистецтво.

Зокрема, Державний стандарт дошкільної освіти в освітньому напрямі «Гра дитини» визначає ключову роль ігрової діяльності в житті дитини дошкільного віку [Базовий компонент 2021].

Ризикована гра просто неба – це складна, захоплююча та потенційно приваблива діяльність для залучення дітей до фізичної активності та покращення психологічного добробуту [Almeida, 2017; Brussoni and other, 2015; Lavrissen and other, 2017; Howard & McInnes, 2013].

Ризикована гра має деякі спільні характеристики з різними типами ігор: елементи локомоторної та фізичної активності, ігри з перекиданням, дослідницькою грою, грою на майстерність (перевірка власних фізичних і психічних здібностей).

За останні роки ризикована гра (скелелазіння, балансування, пірнання та спуск на лижах або велосипедах тощо) стала темою, яка цікавить дослідників, батьків, практиків/вихователів [Kvalnes, 2017]. Причин зацікавленості багато, але однією з відправних точок може бути амбівалентне формулювання змішування позитивної конотації «гри» з більш негативними інтуїтивними конотаціями, пов'язаними з «ризиком». Тим не менш, зростає кількість досліджень, присвячених різноманітним аспектам прийняття ризику, включаючи ігрову діяльність, що свідчить про те, що ця концепція відображає основний аспект людського життя. Долаючи ризики самостійно, дошкільники дізнаються, на що вони здатні, і може зростати впевненість у власних здібностях і судженнях, а також у своїх друзях.

Неструктуровані ігри просто неба необхідні для здорового розвитку дитини. Ця гра часто охоплює певний елемент ризику (тобто виклик або невизначеність у середовищі). Ризик – це не те саме, що небезпека. Яка різниця між ризиком і небезпекою?

Ризик – це виклик або невизначеність у середовищі, які дитина може розпізнати та навчитися ним керувати, встановлюючи власні обмеження та розвиваючи свої навички [2, с. 1221]. При-

кладом ризику під час гри є дитина, яка забирається на дерево ще на одну гілку вище, ніж раніше.

Небезпека – це небезпека в довкіллі, яка може серйозно поранити дитину та яку дитина не може усвідомити [2, с. 747]. Прикладом небезпеки є гнила гілка дерева.

Під час гри діти мають керувати ризиками або проблемами, тоді як дорослі відповідають за управління небезпеками. Дітей можна залучити до визначення небезпек, оскільки це може стати для них важливою можливістю навчання. Наприклад, дорослий і дитина можуть працювати разом, щоб визначити дерева, на які безпечно лазити, ставлячи дорослим цілеспрямовані запитання (наприклад, чи бачите ви гнилі чи зламані гілки?).

Діти від природи цікаві, та їм потрібна гра, яка супроводжується труднощами. Старшим дошкільникам ще складно розпізнавати та уникати небезпеки, тому вони потребують керівництва, щоб у подальшому було менше серйозних травм. Щоб запобігти травмам, ігрову діяльність часто контролюють дорослі, а дітей обмежують у тому, як вони граються. Гра має відбуватися під керівництвом дитини та за підтримки батьків. Важливо забезпечити безпеку дітей настільки, наскільки це необхідно, а не максимально безпечно. Це досягається шляхом надання їм часу, простору та свободи, що в подальшому буде мати позитивні результати. Готовність до ризику є фундаментальною для людини, оскільки ми намагаємось розвивати нові навички, пробувати нові способи поведінки, розвивати нові технології, і відмовитися від звичного, щоб дослідити те, що ми знаємо менш добре. Для дітей це особливо важливо, оскільки вони випробують нові види діяльності та перевіряють свої межі у пошуках стати повністю працездатними, компетентними людьми.

Отже, ризик можна визначити як ситуації, в яких дитина має зробити вибір з альтернативних варіантів дій, де результат невідомий. Такі ситуації часто вимагають визначення переваг та можливих небажаних наслідків, а також ймовірність успіху або невдачі.

Аналіз попередніх досліджень. У процесі розвитку дитини (особливо в перші десять років життя) – розширюються форми дитячої

гри, урізноманітнюються зв'язки між ігровою діяльністю та різними напрямками розвитку.

У філософії, психології, педагогіці, культурології впродовж усієї історії людства феномен гри привертав до себе увагу (Я. Коменський, М. Монтессорі, Axline W., Bonteydike F., Wundt W., Gross K., Levin L., Mead D., Spencer H., Freud Z., Froebel F., Schiller F. та ін.) та гра як метод навчання і виховання (Я. Корчак, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.). Діти вчаться висловлювати свої думки та почуття, розвивають мовлення та соціальні навички, усвідомлення культурного розмаїття. Гра є основним інструментом дитини для вивчення світу, довкілля, її міжособистісних та фізичних стосунків.

Дослідники ігрової діяльності також погоджуються, що вона має вирішальний вплив на використання та розширення можливостей навчання дитини та слугують підґрунтям для розвитку інтелекту. Тому це найважливіша основна діяльність і найважливіша освітня ситуація для дітей.

В умовах сучасності продовжується активне вивчення змісту та форми ігрової діяльності (Г. Беленька); практика керування ігровою активністю дітей (Н. Кудикіна); спілкування дитини в процесі гри, її взаємодії, розвиток симпатії під впливом ігрової діяльності (Л. Артемова); психо-емоційні потреби дитини в ігровому просторі (О. Стаєнна); природи гри та можливості її використання в освітньому процесі закладу дошкільної освіти (Н. Пихтіна).

Yogman M, Garner A, Hutchinson J, Hirsh-Pasek K. описують ключові аспекти дитячої гри: грає лише та дитина, яка відчувається комфортно та безпечно, гра виражає рівень розвитку дитини, послідовність гри однакова для всіх дітей, діти хочуть контролювати свою гру та задоволення від гри [Yogman and other, 2018].

Мета статті – розглянути види ризикованих ігор та з'ясувати як батьки сприймають ризик в ігровій поведінці дітей, у тому числі самостійне пересування дітей, та рівень дозволеної ризикованості ігрової діяльності.

Виклад основного матеріалу. Гра – це природний і приємний спосіб для дітей бути активними, здоровими та щасливими. Науковці характеризують дитячу гру, як таку, що ґрунту-

ється на інтересах і внутрішній мотивації дітей, атрибутах, які, як очікується, пов'язані із активністю та концентрацією їхньої уваги [Brussoni and other, 2015; Howard & McInnes, 2013]. Щоб мати гарне фізичне та психічне здоров'я та набути життєвих навичок, їм потрібні різноманітні неструктуровані ігрові можливості від народження до підліткового віку. Більше того, якщо у грі є ризикований аспект, то активна участь має тенденцію посилюватися [Sandseter, 2009].

Схильність до ризику є важливою частиною дитячих ігор, які природно відбуваються просто неба [Little & Sweller, 2015], тобто діти досліджують можливості для ризикованих ігор [Sandseter, 2009]. Позбавлення дітей ризикованих ігор може негативно вплинути на розвиток дітей, це пов'язане з тривогою та страхом [Sandseter & Kennair, 2011].

Ризикована гра визначається як «захоплююча форма гри, яка передбачає ризик фізичної травми» [Sandseter, 2009]. Ризикована гра пов'язана з проблемою отримання травми та відчуттям страху, «спробою чогось, чого раніше не робили», «почуттям межі контролю, часто через висоту чи швидкість» [Stephenson, 2003]. Ризикована гра сприймається дітьми як така, що лякає, але водночас хвилює, є приємною та привабливою, яка передбачає подолання страху [Sandseter, 2007].

Аналіз спостережень за дітьми, які беруть участь у ризикованих іграх, виявив дві категорії характеристик, за якими можна говорити про ризиковану гру: характеристики довкілля (такі як висота конструкції для лазіння, твердість поверхні, крутизна елементів ковзання тощо, а також спостереження дорослих), а також індивідуальні характеристики (такі як зріст і швидкість, різкість рухів, руховий контроль, фокус/концентрація тощо) [Sandseter, 2009].

Спостереження Sandseter (2007) щодо ігор дітей 4–6 років визначило такі *категорії ризикованих ігор*: гра зі значною висотою – небезпека травми від падіння, гра зі значною швидкістю – неконтрольована швидкість і темп, що може призвести до зіткнення з чимось (чи кимось), ігри з небезпечними інструментами – це може призвести до травм, ігри поблизу небезпечних елементів – можна впасти в щось або з чогось, ігри в «грубі» ігри – де діти

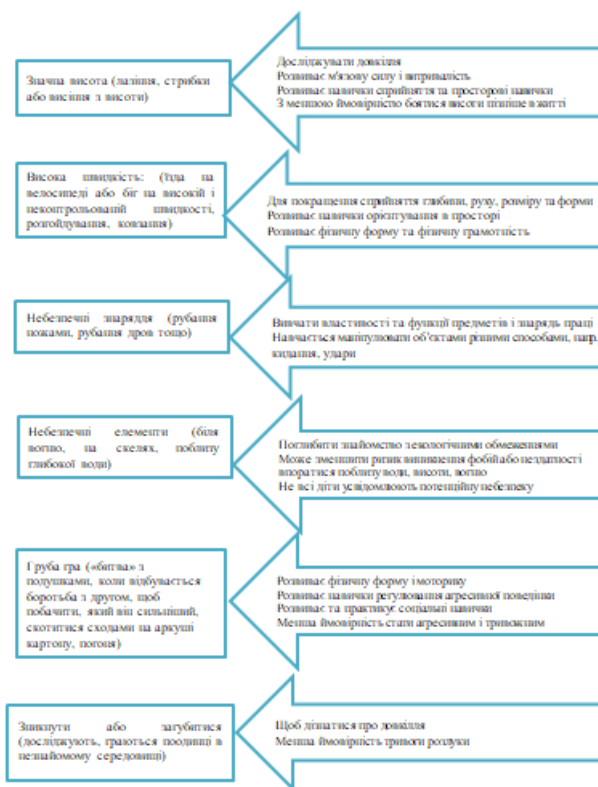

Рис. 1. Значення ризикованих ігор дітей дошкільного віку

можуть завдати шкоди один одному, ігри там, де діти можуть «зникнути»/загубитися. *Грубу гру визначаємо* як фізично енергійну поведінку, таку як погоня та ігрова бійка, що супроводжується позитивними почуттями між гравцями. Хлопчики зазвичай беруть участь у грубих іграх частіше, ніж дівчатка, та обирають для гри інших хлопчиків, тоді як дівчата обирають як хлопчиків, і дівчаток. Хлопчикам подобається боротися й утримувати один одного, а дівчатка віддають перевагу іграм у погоню.

Зокрема, Клерре та його колеги (2017) після спостереження за однорічними дітьми визначили дві нові категорії: ігри з впливом (діти неодноразово вриваються у щось просто заради розваги) і побічна гра (діти відчують хвилювання спостерігаючи за тим, як інші діти ризикують). Під час ризикованої гри, діти відчують різні емоції, які вони виражають тілом, обличчям і вербально.

Ризикуючи, зустрічаючи та долаючи виклики, діти дізнаються про свої здібності та межі дій. Sandseter (2007) спостерігав за дошкільнятами під час ігор просто неба та виявив, «якщо навколо є щось, на що можна залізти, діти негайно починають це робити».

Іншими словами, діти постійно сприймають і використовують можливості дій у довкіллі. Фізичні особливості зовнішнього простору, які дозволяють піти на ризик, охоплюють дерева, траву, каміння, нерівну землю та схили, риття, рівні ділянки (Little & Sweller, 2015). Наприклад, колода дозволяє сидіти і стрибати для старшої або більш досвідченої дитини; дерева дозволяють лазити, висіти та гойдатися сміливішій дитині.

Отже, один і той самий елемент дає різні навички для різних дітей, відповідно до зросту дитини, темпераменту, здібностей, досвіду тощо. Як правило, діти з гіперактивністю мають труднощі з точним визначенням своїх можливостей, виявляють тенденцію переоцінювати свої моторні навички, що може бути проблемою з точки зору безпеки дитини. Особливості зовнішнього простору впливають на гру дітей, дозволяючи певні типи ігор або дій.

Метою цього дослідження було розглянути деякі види ризикованих ігор та довести, як вибірка батьків сприймає ризик в ігровій поведінці дітей, у тому числі самостійне пересування дітей, а також рівень ризикованості ігрової діяльності, дозволеної батьками.

Проведене опитування здебільшого валідованих шкал і стандартизованих запитань відповідав вибірці батьків дітей від двох до шести років, які відвідують заклади дошкільної освіти № 5 та 7 м. Луцька Волинської області (результати презентовано на рис. 2).

На запитання «Чи згодні Ви із твердженням, що ризикована гра є природною частиною дитячих ігор, і дитина часто шукає можливості брати участь у складних і так званих ризикованих іграх» 43,6% батьків дало стверджувальну відповідь, 38,5 % обрало відповідь «десь по середині», 2,6 % повністю погодилося, 10,3 % не погодилися, а 5 % респондентів «повністю, не погоджуюся».

Друге запитання анкети передбачало визнання батьками, що їзду на самокаті або велосипеді пов'язано з певним ризиком і це необхідно для розвитку дитини. Відповіді розподілилися у такий спосіб: 51,3 % погоджуються, 30,8 % десь по середині, 7,7 % повністю погоджуються, 5,1 % не погоджуються, 5,1 % повністю, не погоджуються.

На запитання, що ризикована гра дає дочці / синові можливість розширити свої можливості та набути життєвих навичок, батьки відповіли так: 48,7 % погоджуються, 23,1 % десь по середині, 5,1 % повністю погоджуються, 20,5 % не погоджуються, 2,6 % повністю, не погоджуються.

Четверте запитання анкети передбачало визначити, чи успіх і невдача дають дитині мотивацію спробувати ще раз та знайти різні способи вирішення проблеми. Відповіді респондентів були такими: 56,4 % погоджуються, 33,3 % десь по середині, 2,6 % повністю пого-

джуються, 2,6 % не погоджуються, 5,1 % повністю, не погоджуються.

Ми виявили, що батьки нейтрально ставляться до ризику травмування власної дитини через гру (такі як розгойдування, лазіння, перекочування, висіння, ковзання тощо), усвідомлюють, що такі ігри не тільки приносять дитині задоволення, але й необхідні для розвитку моторики, рівноваги, координації та усвідомлення тіла: 66,7 % погоджуються, 17,9 % десь по середині, 5,1 % повністю погоджуються, 7,7 % не погоджуються, 2,6 % повністю, не погоджуються.

На запитання, якщо дитина не займатиметься такими рухами, буде незграбною, почуватиметься некомфортно у власному тілі, погано зберігатиме рівновагу та боїтиметься рухів, відповідь розподілилася у такий спосіб: 18,0 % погоджуються, 51,3 % десь по середині, 2,6 % повністю погоджуються, 25,6 % не погоджуються, 2,5 % повністю, не погоджуються.

Дослідження реакції батьків на дорожній рух, загрозою викрадення та іншими небезпеками, щоб дозволити дитині кататися на велосипеді (самокаті), грати в рухливі ігри або досліджувати відкриті території мало такі результати: 15,4 % погоджуються, 41,1 % десь по середині, 2,6 % повністю погоджуються, 35,9 % не погоджуються, 5 % повністю, не погоджуються. Аналіз зазначених відповідей дає підстави стверджувати, що батьки по-різному реагують на ризиковану поведінку та ігри дітей в залежності від ситуацій.

Отже, батьки сприймають ризик в ігровій поведінці дітей, у тому числі їхнє самостійне пересування. Рівень ризикованості ігрової

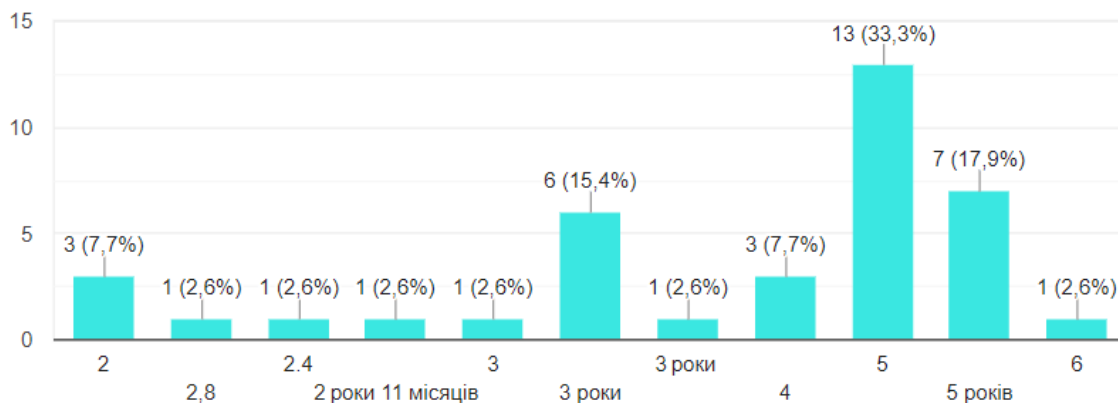

Рис. 2. Вік дітей дошкільного віку

діяльності, дозволеної батьками, визначає середній рейтинг «згоден», що демонструє залучення дітей до ризикованих ігор позитивно. Дитина у грі – хороший приклад відповідного ризику.

Зауважуємо, що середовище важливе для того, щоб надати людині потенціал для участі в певній діяльності чи поведінці. Ігровий простір просто неба сприяє появі різних типів ігор, тоді як діти від природи тяжіють до ризикованих ігор та насолоджуються гострими відчуттями, хвилюваннями і навіть страхом, які така гра викликає. Дитина, яка вміє лазити, може зрозуміти, що збільшення висоти також збільшує і ризик. Такі ігрові простори привабливі для дітей і запрошують до повторних відвідувань.

Для досягнення впевненості у власних здібностях і судженнях дітям потрібно надати можливість вибору та різноманітність ігрового простору, що відображає різні інтереси та здібності, а також пропонує можливості для виклику та ризику, щоб в подальшому підтримувати збудження та стимуляцію, навчити конкретним навичкам управління ризиками, що допоможе їм зрозуміти, на що вони здатні.

У ризикованих іграх діти грають на межі свого комфорту, не відчуваючи паралізуючого страху бути серйозно травмованими. Якщо їм дозволено самостійно приймати рішення, які можуть завдати шкоди, а поруч є турботливий дорослий, з яким можна обговорити потенційні наслідки, це дає змогу дітям розвивати розуміння того, як влаштований світ, як долати

невизначеність, стаючи при цьому автономними та компетентними особами, які приймають рішення. Це робить дітей безпечнішими в довгостроковій перспективі, оскільки вони потенційно можуть оцінювати ризики та приймати рішення, маючи певний життєвий досвід, на якому базуються їх вибір.

Висновки. Формування впевнених, готових, незалежних, творчих дітей є життєво важливим, оскільки ці навички є навичками на все життя. Участь у ризикованих іграх заохочує дітей, вони розвивають свою здатність оцінювати ситуацію та діяльність, у якій перебувають. Це спосіб розвинути навички критичного мислення, коли діти обдумують дії, наслідки та те, як безпечно подолати ці ризики.

Неможливо захистити дітей від ризиків і викликів, навпаки потрібно навчати їх оперативно реагувати на них та управляти ними. Важливою частиною постійного процесу «освоєння світу» є можливість, коли діти ризикують.

Отже, важливим напрямом роботи дорослого є репетиція поведінки дитини в ризикованих ситуаціях у реальному житті через ризиковану гру. Дітям властиво цікавитися собою та своїм оточенням, виявляти, що безпечно, а що ні, пробувати ризиковані види діяльності та завдяки цьому покращувати своє сприйняття ризику та контроль над ризикованими ситуаціями. Залучення дітей до ризикованих ігор є одним із найкращих способів запобігання травматизму, оскільки їхній досвід веде до здатності керувати ризиками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Наказ МОН України від 12.01.2021 № 33 «Про затвердження Базового компоненту дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/novij-bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-zabezpechit-pidvishennya-yiyi-yakosti-ta-vidpovidnist-mizhnarodnim-standartam-sergij-shkarlet/> (дата звернення: 20.10.2021).
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. С. 747, 1221.
3. Замелюк М. Ігровий простір дитини дошкільного віку: місце і роль дорослого *Збірник наукових праць Академічні студії. Серія «Педагогіка», Вип. 2, 2021, С. 42–46.*
4. Крутій, К., Деснова, І., Замелюк, М. Самодіяльна гра дитини дошкільного віку: важливість єдиних термінологічних підходів. *Академічні студії. Серія «педагогіка». 2022. 1, С. 122–133. DOI:https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.1.18.*
5. Крутій, К. Емпіричне дослідження вільної гри дитини в умовах закладу дошкільної освіти під час проведення «Дня без іграшок». *Гуманізація навчально-виховного процесу : Збірник наукових праць. 2019. No 1 (93). С. 26–44. http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/12407.*
6. Стаєнна, О. Ігрова діяльність дошкільників: сучасний формат. *Вихователь-методист дошкільного закладу. 2018, 10. С. 38–42.*

7. Almeida, G., Luz, C., Martins, R., & Cordovil, R. (2017). Do children accurately estimate their performance of fundamental movement skills? *Journal of Motor Learning and Development*, 5(2). <https://doi.org/10.1123/jmld.2016-0030>
8. Brussoni, M., Gibbons, R., Gray, K., Ishikawa, T., Sandsetter, E., Bienenstock, A., et al. (2015). What is the relationship between risky outdoor play and children's health? System review. *International Journal of Environmental and Health Research*, 12 (6), 6423–6454. <https://doi.org/10.3390/ijerph120606423>.
9. Howard, J. & McInnes, K. (2013). The effect of children's perception of activities as play and not as play on emotional well-being. *Child: Care, Health and Development*, 39 (5), 737–742. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2012.01405.x>.
10. Kleppe, R., Melhuish, E. & Sandseter, E. (2017). Identifying and characterizing risky play in the age one-to-three years. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25(3), 370–385. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2017.1308163>
11. Kvalnes, F. (2017). A risky game. A: Fallibility at work. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-63318-3_1
12. Lavrissen, A., Bertrands, E., Leisen, L., Smets, L., Vanderspikken, A., & De Graaff, P. (2017). Risky play at school. Facilitating risk perception and competence in young children. *European Early Childhood Research Journal*, 25 (1), 89–105.
13. Little, H. & Sweller, N. (2015). Affordances for Risk-Taking and Physical Activity in Australian Early Childhood Education Settings. *Early Childhood Education Journal*, 43(4), 337–345. <https://doi.org/10.1007/s10643-014-0667-0>
14. Sandseter, E. (2007). Categorising risky play—how can we identify risk-taking in children's play? *European Early Childhood Education Research Journal*, 15(2), 237–252. <https://doi.org/10.1080/13502930701321733>
15. Sandseter, E. (2009). Affordances for risky play in preschool: The importance of features in the play environment. *Early Childhood Education Journal*, 36(5), 439–446. <https://doi.org/10.1007/s10643-009-0307-2>
16. Sandseter, E. (2009). Characteristics of risky play. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 9(1), 3-21. <https://doi.org/10.1080/14729670802702762>
17. Sandseter, E. (2009). Children's expressions of exhilaration and fear in risky play. *Contemporary Issues in Early Childhood*, Vol. 10, pp. 92–106. <https://doi.org/10.2304/ciec.2009.10.2.92>
18. Sandseter, E. & Kennair, L. (2011). Children's risky play from an evolutionary perspective: The Anti-phobic effects of thrilling experiences. *Evolutionary Psychology*, 9(2), 257–284. <https://doi.org/10.1177/147470491100900212>
19. Stephenson, A. (2003). Physical risk-taking: dangerous or endangered? *Early Years*, 23(1), 35–43.
20. Yogman M, Garner A, Hutchinson J, Hirsh-Pasek K, Golinkoff R. (2018) Committee on psychosocial aspects of child and family health; council on communications and media. The Power of Play: A Pediatric Role in Enhancing Development in Young Children. *Pediatrics*. Sep;142(3):e20182058. doi: 10.1542/peds.2018-2058. Epub 2018 Aug 20. PMID: 30126932.

REFERENCES

1. Basic component of preschool education (State standard of preschool education). Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 12.01.2021 № 33 “On approval of the Basic component of preschool education (State standard of preschool education) new edition”. URL: <https://mon.gov.ua/en/news/novij-bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-zabezpechit-pidvishennya-yiyi-yakosti-ta-vidpovidnist-mizhnarodnim-standartam-sergij-shkarlet/> (access date: 06.11.2023).
2. Zameliuk M. (2021). Play space of a preschool child: the place and role of an adult *Collection of scientific works Academic studies. Series “Pedagogy”*, Vol. 2. pp. 42–46 [in Ukrainian].
3. Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language : 250,000 / comp. and heads ed. V. T. Busel. Kyiv; Irpin: Perun, 2005, pp. 747, 1221 [in Ukrainian].
4. Kruty, K., Desnova, I., Zamelyuk, M. (2022). Self-active play of a preschool child: the importance of unified terminological approaches. *Academic studies. “Pedagogy” series*. 1, 122–133 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.1.18>.
5. Kruty, K. (2019). Empirical study of a child's free play in a preschool institution during the “Day without toys”. Humanization of the educational process. *Collection of scientific works*. 1 (93). pp. 26–44. <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/12407> [in Ukrainian].
6. Stayenna O. (2018). Play activities of preschoolers: modern format. *Methodist preschool teacher*, 10. pp. 38–42 [in Ukrainian].
7. Almeida, G., Luz, C., Martins, R., & Cordovil, R. (2017). Do children accurately estimate their performance of fundamental movement skills? *Journal of Motor Learning and Development*, 5(2). <https://doi.org/10.1123/jmld.2016-0030>
8. Brussoni, M., Gibbons, R., Gray, K., Ishikawa, T., Sandsetter, E., Bienenstock, A., et al. (2015). What is the relationship between risky outdoor play and children's health? System review. *International Journal of Environmental and Health Research*, 12 (6), pp. 6423–6454. <https://doi.org/10.3390/ijerph120606423>.
9. Howard, J. & McInnes, K. (2013). The effect of children's perception of activities as play and not as play on emotional well-being. *Child: Care, Health and Development*, 39 (5), pp. 737–742. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2012.01405.x>.

10. Kleppe, R., Melhuish, E. & Sandseter, E. (2017). Identifying and characterizing risky play in the age one-to-three years. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25(3), pp. 370–385. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2017.1308163>
11. Kvalnes, F. (2017). A risky game. A: Fallibility at work. *Palgrave Macmillan, Cham*. https://doi.org/10.1007/978-3-319-63318-3_1
12. Lavrissen, A., Bertrands, E., Leisen, L., Smets, L., Vanderspikken, A., & De Graaff, P. (2017). Risky play at school. Facilitating risk perception and competence in young children. *European Early Childhood Research Journal*, 25 (1), pp. 89–105.
13. Little, H. & Sweller, N. (2015). Affordances for Risk-Taking and Physical Activity in Australian Early Childhood Education Settings. *Early Childhood Education Journal*, 43(4), pp. 337–345. <https://doi.org/10.1007/s10643-014-0667-0>
14. Sandseter, E. (2007). Categorising risky play—how can we identify risk-taking in children’s play? *European Early Childhood Education Research Journal*, 15(2), pp. 237–252. <https://doi.org/10.1080/13502930701321733>
15. Sandseter, E. (2009). Affordances for risky play in preschool: The importance of features in the play environment. *Early Childhood Education Journal*, 36(5), pp. 439–446. <https://doi.org/10.1007/s10643-009-0307-2>
16. Sandseter, E. (2009). Characteristics of risky play. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 9(1), 3–21. <https://doi.org/10.1080/14729670802702762>
17. Sandseter, E. (2009). Children’s expressions of exhilaration and fear in risky play. *Contemporary Issues in Early Childhood*, Vol. 10, pp. 92–106. <https://doi.org/10.2304/ciec.2009.10.2.92>
18. Sandseter, E. & Kennair, L. (2011). Children’s risky play from an evolutionary perspective: The Anti-phobic effects of thrilling experiences. *Evolutionary Psychology*, 9(2), pp. 257–284. <https://doi.org/10.1177/147470491100900212>
19. Stephenson, A. (2003). Physical risk-taking: dangerous or endangered? *Early Years*, 23(1), pp/ 35-43.
20. Yogman M, Garner A, Hutchinson J, Hirsh-Pasek K, Golinkoff R. (2018) Committee on psychosocial aspects of child and family health; council on communications and media. The Power of Play: A Pediatric Role in Enhancing Development in Young Children. *Pediatrics*. Sep;142(3):e20182058. doi: 10.1542/peds.2018-2058. Epub 2018 Aug 20. PMID: 30126932.

K. L. KRUTY

*Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor at the Department of Preschool Education,
Mariupol State University, Kyiv, Ukraine
E-mail: k.krutii@mdu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-5001-2331>*

I. S. DESNOVA

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Practical Psychology,
Mariupol State University, Kyiv, Ukraine
E-mail: i.desnova@mdu.in.ua
<https://orcid.org/0000-0001-5130-079X>*

M. I. ZAMELIUK

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Theory and Methods of Preschool
Education,
Municipal Higher Educational Institution “Lutsk Pedagogical College”
of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine
E-mail: mzamelyuk@lpc.ukr.education
<http://orcid.org/0000-0001-6352-7908>*

RISKY GAMES FOR CHILDREN OF PRESCHOOL AGE

The article examines some types of risky games (playing at high altitudes; playing at high speeds; playing with dangerous tools; playing at a close distance from dangerous elements; fun games and games in which children can disappear or get lost). Engaging in these categories of risky play has many benefits for children: choice, control, decision-making, a sense of achievement, along with the ability to assess risk and problem-solve, cope with or overcome problems. Developing these skills is the foundation for positive mental health and physical well-being. Play is defined as a child's primary tool for learning about the world, the environment, interpersonal and physical relationships, and self-awareness. Features of the concepts "risk", "danger" are outlined. Participating in risky play gives children the opportunity to access risks and manage situations. Risky play is an opportunity to expand your opportunities and acquire life skills. Success and failure give children motivation to try again and find different ways of doing things.

The importance of the impact of outdoor space on children's play, allowing certain types of games or activities, was analyzed. Children who play games indoors or in an adult-supervised environment have less contact with nature, experience less of their daily life skills, and are away from risk.

The aim of this study was to investigate parents' attitudes towards risky games. The conducted survey of mostly validated scales and standardized questions corresponded to a sample of parents of preschool education institutions no. 7, 5. Lutsk, Volyn region. and prove how a sample of parents perceives risk in children's play behavior, including children's independent movement, as well as the level of riskiness of play activities allowed by parents. We found that parents, on average, positively evaluate the benefits of risk for children in play activities. Communicating with nature outdoors is important for health, so children should be allowed to play games and experience the risks themselves.

Key words: risky game, unstructured game, physical activity, game activity, outdoor game, categories of risky games, risk, danger.